

Analiza ostankov plena iz gnezda škrjančarja *Falco subbuteo*

Analysis of the remains of prey taken from Hobby's *Falco subbuteo* nest

Boris KOZINC

Ker je bilo o prehrani naših ujed objavljenih bolj malo raziskav, sem se leta 1995 odločil, da zberem ostanke plena iz škrjančarjevega gnezda. To sem moral storiti karseda previdno, da bi ne zmotil poteka gnezditve.

V Evropi (brez nekdanje Sovjetske zveze) gnezdi okrog 20.000 parov teh ptic, v Rusiji pa okrog 30.000 parov. Po podatkih iz Ornitološkega atlasa (GEISTER, 1995) v Sloveniji gnezdi od 100 do 200 parov te ujede, GENSBOL (1995) pa navaja število med 200 in 400. Pri kartiranju za OAS smo škarjančarja odkrili v 24 odstotkih kvadrantov (GEISTER, 1995) in ga uvrščamo med redko razširjene gnezdilke.

POTEK RAZISKAVE

Na območju ob Savi Dolinki pri blejskem mostu sem v času gnezdenja že leta 1991 opazoval par sokolov, naslednje leto pa sem 2. avgusta našel tudi gnezdo na desnem bregu Save Dolinke. Gnezdo je bilo na borovcu, v njem pa sta bila vsaj dva mladiča, ki jima je že pričelo rasti perje. Dogodke na gnezdu sem spremljal z razdalje približno tridesetih metrov, vendar je bilo opazovanje zaradi vej oteženo. Mladiča sta se speljala 13. avgusta, 16. pa sem opazoval, kako je odrasla ptica krmila mladiča na smreki v bližini gnezda.

Eno od odraslih ptic, najverjetneje samca, sem opazoval leta 1992 pri lovu, in sicer 18. julija in 23. avgusta pri Šobcu, 20. julija pri Grimščah, 23. in 26. julija pri Hrašah in 22. avgusta pri Lescah.

Leta 1993 sem par v času gnezdenja večkrat opazoval na levem bregu Save Dolinke pod igriščem za golf. Leta 1995 pa sem 2. julija našel gnezdo na borovcu le

kakih 20 m od lokacije gnezda iz leta 1992. V gnezdu so bila tri topla jajca. Od 15. julija do 10. avgusta sem šestkrat pobral ostanke plena iz gnezda.

Tega leta sem 5. avgusta našel še eno gnezdo v bližini Radovljice, le 3 kilometre jugovzhodno od prvega. Števila mladičev v njem nisem ugotovil.

METODA DELA

V obdobju od 15. julija do 10. avgusta 1995 sem iz gnezda, v katerem so bili trije mladiči, pobral vse vidne ostanke plena in izbljuvke mladičev. H gnezdu, ki je bilo 19 metrov visoko na borovcu, sem se povzpел do višine petih metrov po improvizirani lestvi in nato po odmrlih in vitalnih vejah splezal še v krošnjo. Z vrvmi se nisem varoval, da bi se čim manj časa zadrževal na borovcu. Ostanke sem v polivinilastih vrečkah znosil domov in jih posušil. Enotni vzorec je kasneje analiziral dr. Tomi Trilar.

REZULTATI

Analiza vzorca (Lesce, julij - avgust 1995, UTM :VM33, AS:81-A1, 450 m n.v.)

Vzorec plena je vseboval:

- ostanke ptic *Aves*,
- ostanke glodalcev *Rodentia*,
- ostanke netopirjev *Chiroptera*,
- 5 velikih izbljuvkov,
- 10 malih izbljuvkov.

Ptičji ostanki :

- 4 večje noge - kos *Turdus merula*,
- 1 srednje velika noga - verjetno cikovt *Turdus philomelos*,
- 1 manjša noga - determinacija ni uspela.

Slika 1: Samica škrijančarja *Falco subbuteo* z netopirjen v kljunu, Lisice, 26. 7. 1995 (B. Kozinc)
Fig. 1: Female Hobby *Falco subbuteo* with a bat in its bill; Lisice, July 26th 1995 (B. Kozinc)

Ostanki glodalcev:

- spodnja čeljustnica velikega voluharja *Arvicola terrestris*.

Ostanki netopirjev:

- trije ostanki peruti:
 AB = 53 mm in 52 mm - navadni mračnik *Nyctalus noctula*,
 AB = 32 mm - mali netopir *Pipistrellus pipistrellus*.

Veliki izbljuvki:

1. velikost 51 x 13 mm, teža 1,5 g :
 - hitinski ostanki hroščev,
 - ostanki dlake,
 - ostanki polžje hišice,
 - kamenček premera 4 mm.
 Ostankov kosti ni bilo.
2. velikost 47 x 12 mm, teža 1,0 g :
 - ostanki perja in dlake.
3. velikost 29 x 12 mm, teža 0,6 g :
 - ostanki perja in dlake,
 - hitinski ostanki hroščev.

4. velikost 33 x 12 mm, teža 0,7 g :

- ostanki perja in dlake,
- hitinski ostanki hroščev.

5. velikost 30 x 10 mm, teža 0,7 g :

- ostanki perja in dlake,
- rumeno krovno perje - zelenec *Chloris chloris* ali lišček *Carduelis carduelis*.

Deset majhnih izbljuvkov je vsebovalo:

- hitinske drobce,
- ostanke perja in dlake.

V njih ni bilo kostnega materiala. Trije med njimi so vsebovali rumeno krovno perje - zelenec *Chloris chloris* ali lišček *Carduelis carduelis*.

KOMENTAR

Iz opazovanja samca pri lovu leta 1992, takrat sem ga najdlje opazoval 3 kilometre od gnezda, sklepam, da je bilo njegovo lovno območje na leški ravnini, veliko okrog 28 kvadratnih kilometrov.

V sicer skromnem vzorcu ostankov plena iz gnezda me je najbolj presenetilo število ostankov netopirjev, po zastopano-
sti pa dve visti - navadni mračnik in mali netopir, nekoliko pa tudi čeljustnica velikega voluharja in ostanek polžje hišice. Vse kaže, da so navedbe o tem, kako se škrjančar prehranjuje le s pticami in žuželkami, ki jih ulovi v zraku, le preveč enostavne.

Ostanki netopirjev potrjujejo, da ta sokol v času, ko vzreja mladiče, začne loviti zelo zgodaj, neha pa, šele ko se mrači.

Zahvala

Zahvaljujem se dr. Tomi Trilarju za analizo ostankov plena in Lojziju Avseniku za pomoč pri delu na terenu.

LITERATURA

GEISTER, I. (1995): Ornitološki atlas Slovenije, DZS, Ljubljana

GENSBOL, B. (1995): Rov fuglene I Europa, Nordafrika og Mellemøsten (3. izdaja), G.E.C. Gads Forlag, Hong Kong

POVZETEK

V obdobju od 15. 7. do 10. 8. 1995 je avtor šestkrat pobral ostanke plena in izbljuvke iz gnezda škrjančarja *Falco subbuteo* s tremi mladiči v bližini Lesce na Gorenjskem. Gnezditveno prebivališče je bila savska dobrava, porasla z rdečim borom *Pinus sylvestris*.

Analizirani vzorec je vseboval ostanke uplenjenih ptic, glodalcev in netopirjev ter izbljuvke mladičev, od približno desetega dne starosti dalje. Determinirani so bili: kos *Turdus merula*, cikovt *T. philomelos*, veliki voluhar *Arvicola terrestris*, navadni mračnik *Nyctalus noctula* in mali netopir *Pipistrellus pipistrellus*. V izbljuvkah je bilo poleg ostankov perja in dlake najdeno rumeno krovno perje, ki je pripadalo ali zelencu ali liščku, hitinski ostanke hroščev in ostanke polžje hišice.

SUMMARY

In the period from July 15th to August 10th 1995, some remains of prey and pellets were taken on six occasions by the author of this article from the nest of Hobby *Falco subbuteo* in the vicinity of Lesce in the Gorenjska region. The nest containing three chicks was situated in the Scotch Pine *Pinus sylvestris* woodland along the Sava river.

The analysed sample contained remains of captured birds, rodents and bats as well as pellets of the young aged from ten days onwards. The following animals were determined: Blackbird *Turdus merula*, Song Thrush *Turdus philomelos*, vole *Arvicola terrestris*, noctule *Nyctalus noctula*, and little bat *Pipistrellus pipistrellus*. Apart from the remains of feathers and hairs, yellow coverts belonging to either Greenfinch or the European Goldfinch, as well as chitinous remains of beetles and of a snail shell were found in the pellets.

Boris Kozinc, Hraše, 4248 Lesce

